

Transkriberad intervju med Karl Fröberg, cementarbetare, född 1887 i Längjums socken, Skaraborgs län.

Intervjutillfället skedde 7/5-1975.

Om intervjun och *Vi som byggde Stadshuset*

Ljudfilen är 7 minuter och 34 sekunder lång och består av ihopklippta utdrag ur en längre intervju med accessionsnummer: A 33/76:22

Sammanlagt genomfördes 25 stycken intervjuer åren 1975–1976 av medarbetare på Stadsmuseet, under ledning av Mats Hellspong. Alla intervjuer i sin helhet finns i Stadsmuseets samlingar.

Berättelsen ingår i Stadsmuseets utställning *Vi som byggde Stadshuset* (2023), som uppmärksammar 100-årsjubileet av Stadshusets invigning. Stadshuset byggdes mellan åren 1912–1923.

I = Intervjuare

KF = Karl Fröberg

KF: Dom rev bort minnesmärken på andra gamla hus i stan. Och murade in där i Stadshuset. Så det, det är konstigt med det där också.

I: Från Gamla stan.

KF: Ja, dom tog bort såna där, som var inmurade i portvalv. Såna där vapen och grejer. Och släpade dit där till Stadshuset, och förstörde dom där gamla kåkarna. Vad skulle det vara bra för?

...

KF: Vi var några stycken som åkte hit till stan, 1913. Och gick och slarva och blev black alltså, utan pengar. Och då hade dom lossning på en båt, och lossade cementsäckar till Stadshusgrunden. Och dom ville ha en fyra man. Till lossningen utav båten. Vi fick arbeta en hel dag med den där lossningen, utan mat. Ja, vi fick svagdricka utav skepparn en gång. På den tiden, dom hade tygsäckar. Nu väger dom 50, papperssäckarna. Men då vägde dom 90 kilo så det var ganska tungt. Och när vi hade lossat båten så kom verkmästarn. Han hette Karlsson. Då kom han och frågade oss om vi ville arbeta kvar i grunden, för dom var i behov av arbetskraft.

I: Kom teglet med båtar också?

KF: Jadå, det kom med båtar, det kom allt tegel, till alla byggen här i stan så kom det/

I: Från Mälaröarna då?

KF: Ja.. Och dom som lossade dem kallades för tegelsnitsare. Och sen var det tegelbärare som bar på, dom hade inte med dom här tegelsnitsarna/Det var, det var ett skrå för sig. Dom fick sin avlöning innan dom började, ja hälften utav avlöningen. Dom måste vara lagom fulla innan dom kunde börja.

I: Hade dom förkläden på sig också eller?

KF: Nej, inte tegelbärarna. Det var, det var tegelsnitsarna som hade det, som lossade teglet. Dom hade en sån där, dom kallade för fullmakt som dom bar teglet på en hand under och sen.. Och sen var det då bruksbärare, som bar bruket. Sen har vi murarna och dom var ju aristokraterna ibland byggnadsarbetarna. Dom var ju hjälplösa varelser så att säga för dom gjorde inte en rörelse utan det dom skulle, det var nätt och jämt dom flyttade sen när tegelbärarn kom och la av bördan. Och sen fick timmermännen bygga ställningen när dom kommit upp i lagom höjd så dom inte gick längre, så gick dom till en annan sida och ställde sig där. Och timmermännen dom fick flytta upp ställningen då.

Det här tornet. Stadshuset går ut i vattnet, det var det knepiga där att se hur dom gjorde med grunden. Dom hade dykare ner. Om vi säger att det var fyra eller fem meter, eller sex. Men grundberget, det är kuperat. Och då hade dom såna här stålkassuner, järnkassuner, som vi tänker oss en stor bytta. Jag tror att dom var fem meter i genomskärning. Runda. Dom sänktes ner sen. På berget. Och så göt dom det. Men, det gick inte att gjuta i vattnet det sörru. Och så måste det sprängas. Så att det var träflotter som flöt där, och där stod borrhare. Borren sänktes ner genom vattnet. Och dom stod på flotten och slog där och dykare var där nere och satte borrhspetsen där den skulle vara. Och sen står dom där uppe och säger fyra, fem meter. Var det ojämnt, så sprängdes det, så det blev plant. Till att ställa ner dom här kassunerna på. Till tornet krävdes det en fyra eller fem, såna där stora stålkassuner, dom står på berget. Och dom är fulla utav betong, dom är gjutna utav betong. Så dom, dom gick upp ovanpå vattenytan. För teglet går ju inte ner i vattnet. Dom går hela vägen ner från berget och så uppför vattenytan. Sen murar dom på det.

Första dagarna åt man inte alls för då hade man ingenting (*skrattar till*). Men sedan så gick man dit och åt, det kostade inte många ören. Frukost och middag. Tju/tretti, trettifem öre. Både brännvin och öl naturligtvis togs ju in, men det kom ju som dom gör nu, det kom smuggelvägen in. (*skrattar till*) Jo, jo men. Ja många liter också. Men man tog kavajen på så stoppade man litern brännvin i ena fickan och liter mjölk i andra så om dom frågade vad man hade så var det en liter mjölk.

I: Vad betydde Stadshusbygget för er, lärde ni er saker?

KF: Nej, nej inte ett barr. Det enda där, jag var för ung då, så jag höll bara på att kärrade.

I: Talades det mycket om Stadshusbygget i Stockholm på den tiden, var det nånting, man sa att man arbetade i Stadshuset?

KF: Det blev mera utropat, när det blev färdigt en gång.

I: Kommer ni ihåg några lustiga anekdoter eller lustiga historier från Stadshusbygget?

KF: Ja, jag tror inte det var nån vidare humor på den tiden, det var inte så mycket humor som det är nu, nej. Utan det var mera hundslit.

I: Berätta lite hur själva cementarbetet gick till. Hade ni ett arbetslag då? Med ett par man, som bildade ett arbetslag?

KF: O ja, o ja. Till exempel vid en sån där blandare, det skulle vara två man minst som kährade till.

I: Vad blandades cementen med? I blandaren?

KF: Sand och cement och så makadam. Sen var det två eller tre som bar på andra sidan blandaren och kährade ifrån.

I: Var det karlar som var med hela tiden eller var det stor omsättning på folk?

KF: Det var stor omsättning för dom ledsnade, dom tyckte det var för jäkligt, men jag var i samma lag hela tiden.

I: Men dom där andra som hade varit med på lastningen från det där estniska fartyget, dom där kamraterna, var dom kvar också i flera år?

KF: Ja en. Han hette Bothen förresten, vi var ungefär lika gamla, men det var en stockholmsgrabb. Men han är ju död, Så han är väl ängel vid den här tiden dom håller på med cementarbete där också, det vet man inte.